

Předstajamy dalšu metodu we wučbje serbšćiny za serbske wyše šule a serbski gymnazij: Doprědka wzaty feedback

Sylwija Šěnowa

Doprědka wzaty feedback je metoda, kotraž hodži so na spočatku džěta na nowej twórbje zasadzić. Kóždy z nas ma – ručež so z něčim nowym zetka – swoje wosobinske asociacije a wočakowanja. Tute mysle wužiwać je zakład metody.

Při tym dóstanu šulerjo wobalkowy tekst, recensiske noticy abo recensije k nowej twórbje, kotruž njejsu hišće čitali. Šulerjo přečítaja sej podate informacije a napisaja potom swoje wočakowanja wo knize, z kotrejž budu so w přichodnych hodžinach zaběrać. Woni pisomnje formuluja, na čo so wjesela a na čo skerje nic. Na tute wašnje so wučerj a sobušulerjam pokazuje, što kóždy jednotliwy powšitkownje wo slědowacej temje hižo wě, kotre předinformacije hižo wo knize ma a što jeho dokładnje zaběra abo njezaběra. Rozsudne je, zo so šulerjo wěcownje a z respektom z nowej temu zaběraja.

Doprědka wzaty feedback rěka metoda tohodla, dokelž poda so šuler w myslach hižo časowje do fazy po wobjednawanju twórbje. Z pisomnym zwuraznjenjom svojich wočakowanjow zapopadnje wón přeni začišć, kotryž móže z wuchadžišćom za pozdžiše wułożowanje być. Nimo toho hodži so potom na kóncu wučbneje jednotki wo twórbje jara konkretnje pruwować, hač su so wočakowanja spjelnili abo nic a kotre přičiny móhlo to měć. Wěcowne rozestajenje na fundowanym zakładze je móžne. Dale aktiwizuje so podwědomje čitarja, so aktiwne z maćiznu zaběrać a so při čitanju twórbje stajnje

zaso ze swojimi přenimi začišćowymi myslemi a nowymi dopóznacemi rozestajeć, kelko z toho je so woprawdže spjelnilo.

Kaž hižo naspomnjene móža šulerjo swoje přenje wočakowanja jako doprědka wzaty feedback napisać a je potom mjez sobušulerjami přirunować a jako zjimanje dale wužiwać. Móžno je tež, to napisane do lista tyknyc a po wobjednawanju list zaso wočinić. Na tute wašnje kóždy šuler sam po wěstym časowym wotstawku zwěsći, što je tehdy hižo tak myslit, na kotrych městnach by feedback nětko změnił a kotre wobsahowe přičiny móhlo to měć. Rozsudne je, zo měł kóždy šuler na kóncu wučbneje jednotki na kóždy pad chwile měć, swoje spočatne mysle w zakončacym wobjednawanju temy přirunować móc. Hewak so cyły potencial tuteje metody njewučerpa. Wuchadžejo z toho móže potom diskusija wo funkciji a zmysle wobalkowych tekstow a recensijow slědować. Šulerjo móhli na příklad swójske recensije napisać, kotrež su po jich měnjenju dobre abo kiž so na wěcownje wudžěłane kriterije a žadanja zložuju. Tutón produktiwny wukon móže wučer samo ze znamku hódnoćić, wšako so tu cyle konkretnje zamóžnosće šulerja pokazuja.

Metoda hodži so tež nałožować, hdyž zawjedže wučer w serbskej wučbje nowu časowu abo literarnu dobu abo hdyž maja so šulerjo z wěstym spisowacelom rozestajeć. Potom pak trjeba šuler hinaši material jako wuchadžišćo, na zakładze kotrehož móže swoje přenje mysle a wočakowanja wěcownje formulować.

W slědowacym namakaće džěłowej łopjeni za dalše wužiwanje we wučbje.

Džěłowe łopjeno: Doprědka wzaty feedback – Komplot na ptačim kwasu

1. Čitajće wobalkowy tekst a recensiskej notice.
2. Markěrujće barbnje, kotre informacije wuwabja pola Was wćipnotu na twórbu.
3. Markěrujće z hinašej barbu, kotre informacije wuwabja pola Was skerje dwěle, zo budže so Wam kniha lubić.
4. Napisajće po tym doprědka wzaty feedback, w kotrymž indirektnje vaše wočakowanja na twórbu zwurazniće. Předstajće sej, zo sće knihu hižo čitali a we wučbje wobjednawali. Što měniće, što budžeće jako facit formulować? Pisajće w perfekće.

Slědowace započatki sadow pomhaja při napisanju doprědka wzateho feedbacka:

- Mi je so kniha lubil(a), dokelž ...
- Mje je kniha putał(a), dokelž ...
- Na twórbje njeje so mi lubilo, zo ...
- Kniha je mje skerje wostudžił(a), dokelž ...

Připisajće Wašim wuprajenjam wopodstatnjenja! Jedna móžnosć při tym je tež, swójske čitanske nazhonjenja abo čitanske zajimy zapřijeć.

Wobalkowy tekst

Pjatka w matematice, hanjenje sobušulerjow abo nowa nowa přečelka ze svojim tikom za wšo fijałkojte su pódlaanske wěcy, hdyž Měrćin na Susannu myśli. K hodam je smartphone dóstał a Susanna je jenička holca, kotrejež čisło wón znaje. Tole pak ma fatalne scěhi, jako Měrćinowy handy Oliwerek do rukow padnje. Krótki, za to pak čím turbulentniši wurězk ze žiwjenja hólčeca, kotryž chce swoje naležnosće skónčnje sam rjadować.

Recensiska notica k recensiji w Rozhledze, čo 3 / 2015

„[P]orikowanje w najšěršim zmysle słowa“ čehnje so po měnjenju Měrany Cušcyneje přez cyłkowne jednanje romana. Wona wuzběhuje, zo so hižo w titlu přez słowo „komplot“ na možné konflikty pokazuje, kotrychž so w zwisku z protagonistom tež nadosć jewi. Wosebje z temu mobbing a cyber-mobbing wobjednawa Mětowa w svojim romanje aktualnu problematiku, kotraž zmóžni tak „diskusije wo hranicach čłowjeskeje dostojnosće we wobłuku wužiwanja elektroniskich nastrojow“. Ale tež swójbnu konstelaciju – samokubłaca mać, nan z nowej přečelku z tikom za wšo fijałkojte – a cunje přibliženje mjez hłownej figuru Měrćinom a Susannu naspomni Měrana Cušcyna w swojej recensiji. Nimo toho chwali „wobrazliwu a putacu rěč awtorki, kotraž je starobje wot 12 lět přiměrjena.“ Powědanje z perspektiwy ja-powědarja bjez kompromisow zmóžnja wopisowanje začućow a direktne reflektowanje a komentowanje swójskich

myslow přez powědarja. Z tym začuwa čitar „bjezposrědnu bliskosć jednanja, z městnami samo tak sylnje kaž by pódla był“. Přemyslowanja 13-lětneho Měrćina su „z městnami chětro zrale, su pak z pozicije sensibelneho rjeka-wopora wěrjomne“. Měrana Cušcyna měni, zo su turbulency wokoło komplota zaručene.

Recensiska notica k recensiji w Serbskej šuli, čo 4 / 2014

Wosebje čućiwe a wušikne rysowanje nutřkowneho swěta a zmóžnjenje sobučuća z hłownej wosobu Měrćinom wuzběhuje Sylwija Šěnowa w swojej recensiji romana Měrki Mětoweje. Měrce Mětowej poradzi so čitarja putać a napjatost dźeržeć. Sylwija Šěnowa powěda wo jednanju romana a zapołoženju figurow, předstaja definiciju wo mobinggu a kak so tema mobbinga w twórbje „Komplot na ptačim kwasu“ wobdźěla. Doporuča tež dokładniše wobjednawanje temy mobbing we wučbje, wšako nawjazuje wona na realny swět šulerja. Šěnowa rěči wo tym, zo so roman derje čita – hač na wěste logiske łamki na spočatku jednanja a někotre přepjelne metafry - a zo je roman tež rěčnje zajimawy a nošny. Konceptiju a počahi hłownych figurow nastupajo měni Sylwija Šěnowa, zo poradzi so Měrce Mětowej je derje a přeswědčiwje předstajić, zo pak njewučerpa so do skónčnje potencial wšitkich figurow. Tak móhła so Měrćinej, kotryž je žiwy pola swojeje samokubłaceje maćerje, sylniša muska wosoba w formje Bizoldec wuja poboku stajić a tak Měrćinej móžnosć dać, „jeho wo radu prosyć“.

Dźělowe łopjeno: Doprědka wzaty feedback – Doba młodoserbskeho hibanja

1. Čitajće zaměry wučbneje jednotki wo dobjem młodoserbskeho hibanja a přehlad, što kapitl we wučbnicy wopřija. Wobhladajće sej tež wupožoheny material, z kotrymž budžeće so zaběrać.
2. Přemysliće sej, kotre informacije wuwabja pola Was wćipnotu na maćiznu a što budže so Wam lubić abo što budže jednore.
3. Přemysliće sej tohorunja, kotre informacije wuwabja pola Was skerje dwěle, zo budže so Wam maćizna lubić a z čím změjeće snano čezje.
4. Napisajće po tym doprědka wzaty feedback, w kotrymž indirektnje waše wočakowanja na wučbnu jednotku zwurazniće. Předstajće sej za to, zo sće wšitke hodžiny k tutej temje měli, zo sće wšitke teksty čitali a zo sće wšitke hotowosće nawuknyli. Što měniće, što budžeće jako facit formulować? Pisajće w perfekće.

Slědowace započatki sadow pomhaja při napisanju doprědka wzateho feedbacka:

- Mi je so tema lubił(a), dokelž ...
- Rady sym dźělał(a) na ..., dokelž ...
- Mi njeje so lubiło, zo ...
- Čezje mějach z ..., dokelž ...
- Nawuknył(a) sym ...

Připisajće Wašim wuprajenjam wopodstatnjenja! Jedna móžnosć při tym je tež, swójske nazhonjenja wo wučbje a podobnych temach abo zajimy a sylnosće zapřijeć.